

การจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร

เพ็ญศรี แก้วใจดี*

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชา การจัดการการศึกษา)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร เปรียบเทียบการจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามขนาดของสถานศึกษารวมทั้งศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย พบว่า การจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการจัดหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการกำกับติดตาม และประเมินผล การจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก รองลงมา ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่าการจัดหลักสูตรสถานศึกษาและด้านการจัดการเรียนการสอน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ส่วน ด้านการกำกับติดตาม และประเมินผล การจัดการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ. 05 ผลการศึกษาปัญหา พบว่า ครูไม่เข้าใจหลักสูตรและการสอนแบบบูรณาการ การจัดกิจกรรมไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ตลอดจน ขาดการบันทึกและการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควร

ให้ความสำคัญ กับการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้ง ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนที่กำหนดไว้ และบุคลากรทุกคนควรนำระบบ PDCA มาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

1. ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บน พื้นฐานของ ทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว โดยใช้ความรอบรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการตัดสินใจ และการกระทำ ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 2540 ทำให้คนไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมากขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาต่างๆ มาร่วมกลั่นกรอง พระราชดำรัสเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสรุปเป็นนิยามและอัญเชิญมาเป็นปรัชญานำทาง ในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2 549) เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล และยั่งยืน ประชาชนอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข สังคมมีความเข้มแข็ง ประเทศชาติ

* รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มั่นคง (สำนักงานคณะกรรมการ การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.:13)

“เศรษฐกิจพอเพียงเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคง ของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็ม ที่ถูกตอกรอรับบ้านเรือน ตัวอาคาร ไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นและลืมหาเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป” (พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2542)

จากสำนวนไทยที่ว่า “รากฐานของตึกคืออิฐ รากฐานของชีวิตคือการศึกษา” จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกันทั้งพระบรมราโชวาทและสำนวนไทย สิ่งที่หมายถึง “รากฐาน” คือ “เศรษฐกิจพอเพียง” และ “การศึกษา” เนื่องจากการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่ง ในการสร้าง และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อันจะนำไปสู่ การพัฒนาสังคมในทุกระดับให้เจริญก้าวหน้า ดังนั้น หากสามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการ จัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการวางรากฐาน และ เตรียมความพร้อมให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อจะก้าวไป สู่การพัฒนาชีวิตของเด็กและเยาวชนไทยให้มีความ มั่นคง ยั่งยืนโดยสมดุลสอดคล้องกลมกลืนกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรม จึงเป็นการวางรากฐานที่ดีให้กับชีวิตของ นักเรียน อันเป็นพื้นฐาน ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติต่อไป เพราะประสิทธิภาพในการ จัดการศึกษา เป็นหัวใจสำคัญประการของการปฏิรูปการ ศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธ ศักราช 2542 คือ การจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยมุ่งให้ผู้ เรียนคิดเป็น วิเคราะห์เป็น และสร้างองค์ความรู้ได้ ซึ่งจะ ส่งผลให้ บุคคลสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง และเต็ม ตามศักยภาพ สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดการขับเคลื่อนนโยบาย สพฐ.ปี 2550 โดยจัดทำเป็นแผนกลยุทธ์ ซึ่งแผนกลยุทธ์ที่ 1 กำหนดว่า “เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรม นำความรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย” (สำนักงานคณะกรรมการการ ศึกษาแห่งชาติ, 2548:10)

สำนักงานการศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรหลัก ด้านการ จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของกรุงเทพมหานคร ได้ให้ ความสำคัญ กับจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียง โดยในปี 2551 สำนักงานการศึกษา จึงได้กำหนด วิสัยทัศน์ ไว้ว่า “สำนักงานการศึกษา เป็นองค์กรหลัก ด้าน การจัดการศึกษา โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอ เพียง พัฒนาสู่องค์กรใฝ่เรียนรู้ บริการการศึกษาให้ ก้าวไกล ก้าวทันโลกให้ผู้เรียน มีคุณธรรมนำความรู้ พร้อมเป็นพลเมืองที่ทรงคุณค่า ภายใต้การบริหาร จัดการ ตามหลักธรรมาภิบาล” และกำหนดพันธกิจ ว่า “ขยายโอกาสทางการศึกษา ให้แก่ประชากรวัยเรียนทุก คน ได้รับการพัฒนา ให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมนำความ รู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ยกย่องคุณภาพ และ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระจายอำนาจการ บริหาร และการจัดการศึกษา” แต่ไม่มีแนวทางการปฏิบัติ ที่ชัดเจน จึงทำให้การจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด กรุงเทพมหานคร ยังไม่เป็นรูปธรรม และไม่เกิดผลใน ทางปฏิบัติอย่างจริงจัง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญ ของการ จัดการสถานศึกษา ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงศึกษาเกี่ยวกับการจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด กรุงเทพมหานคร ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อจุดประกายให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง มี แนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน ซึ่งจะทำให้การจัดการ สถานศึกษา ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้เกิด ผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง และจะทำให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการสถานศึกษาตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการสถานศึกษา ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ขั้น พื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามขนาดของสถาน ศึกษา
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการจัด การสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร

3. สมมุติฐานของการวิจัย

สถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีการจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยมุ่งศึกษาการจัดการสถานศึกษา ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร 3 ประการ คือ การจัดหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การกำกับติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

ประชากร ได้แก่ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้ง 50 เขต จำนวน 435 แห่ง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นตัวแทนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตละ 10% จากทั้งหมด 6 กลุ่มเขต รวม 44 แห่ง โดยผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหาร และครูฝ่ายวิชาการ ตอบแบบสอบถามและผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นผู้เรียนในสถานศึกษานำร่องการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร 2 แห่ง ๆ ละ 5 คน คือ โรงเรียนพระราม 9 กาญจนาภิเษก เขตห้วยขวาง และโรงเรียนพรหมราชกูรรังสรรค์ เขตบางบอน

ตัวแปรต้น ได้แก่ ขนาดของสถานศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนด แหล่งข้อมูลโดยใช้ประชากรคือ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 435 แห่ง แบ่งเป็น สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในกลุ่มเขต ต่าง ๆ มีทั้งหมด 6 กลุ่มเขต

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นตัวแทนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตละ 10% จากทั้ง 6 กลุ่มเขต คือ กลุ่มเขตรัตนโกสินทร์ กลุ่มเขตบูรพา กลุ่มเขตศรีนครินทร์ กลุ่ม

เขตเจ้าพระยากุ่มเขตกรุงธนใต้ และกลุ่มเขตกรุงธนเหนือ แบ่งตามขนาดของสถานศึกษา ในแต่ละกลุ่มเขต ซึ่งจะได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้ คือ กลุ่มเขตรัตนโกสินทร์ ขนาดเล็ก 3 แห่ง ขนาดกลาง 1 แห่ง ขนาดใหญ่ 1 แห่ง กลุ่มเขตบูรพา ขนาดเล็ก ไม่มี ขนาดกลาง 2 แห่ง ขนาดใหญ่ 4 แห่ง กลุ่มเขตศรีนครินทร์ ขนาดเล็ก 4 แห่ง ขนาดกลาง 4 แห่ง ขนาดใหญ่ 4 แห่ง กลุ่มเขตเจ้าพระยา ขนาดเล็ก 1 แห่ง ขนาดกลาง 2 แห่ง ขนาดใหญ่ 2 แห่ง กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ขนาดเล็ก 2 แห่ง ขนาดกลาง 2 แห่ง ขนาดใหญ่ 4 แห่ง และกลุ่มเขตกรุงธนเหนือ ขนาดเล็ก 3 แห่ง ขนาดกลาง 3 แห่ง ขนาดใหญ่ 2 แห่ง รวม 6 กลุ่มเขต จะได้สถานศึกษา ขนาดเล็ก 13 แห่ง ขนาดกลาง 14 แห่ง และขนาดใหญ่ 17 แห่ง รวม 44 แห่ง

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าเอฟ (F) และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการของ เซฟเฟ

7. เครื่องมือที่ใช้

โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะ และแบบสัมภาษณ์ ซึ่ง ผู้ให้ข้อมูลแบบสอบถาม เป็นตัวแทนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร คือ ผู้บริหารและครูฝ่ายวิชาการ และผู้ให้ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ คือ ผู้เรียนในสถานศึกษานำร่องการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร

8. สรุปผลการวิจัย

การจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดย ด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย สูงที่สุด ด้านการจัดหลักสูตรสถานศึกษา และ ด้านการกำกับติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษารองลงมาตามลำดับ

การจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ มาก และ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดย หลักสูตรสถานศึกษา กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเรื่องความพอประมาณและการใช้จ่ายอย่างประหยัด มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อันดับที่ 2 คือ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น และอันดับสุดท้าย คือ หลักสูตรสถานศึกษา กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เรื่องความมีเหตุผล

การจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดการเรียนการสอน เฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดย จัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อันดับที่ 2 คือ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ปลูกฝังเรื่องความมีคุณธรรม โดยไม่เอาเปรียบผู้อื่น และอันดับสุดท้าย คือ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการทำให้โครงงาน ด้านการกำกับติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา เฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดย มีการจัดทำเอกสาร หลักฐานในการวัด และประเมินผลที่ถูกต้องชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อันดับที่ 2 คือ มีการกำหนดขั้นตอน ในการกำกับติดตามผลการดำเนินงานที่ชัดเจน และอันดับสุดท้าย คือ มีการรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบอย่างต่อเนื่อง

การจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการจัดหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการจัดการเรียนการสอน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนด้านการกำกับติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 05 จึงได้ทดสอบเป็นรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่า ด้านการจัดหลักสูตรสถานศึกษาขนาดเล็ก ไม่แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่ ส่วนสถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการจัดการเรียนการสอน

สอนสถานศึกษาขนาดเล็กไม่แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ ส่วนสถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และด้านการกำกับติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็ก ไม่แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ ส่วนสถานศึกษาขนาดกลาง กับสถานศึกษาขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

9. การอภิปรายผล

เมื่อพิจารณาจากการศึกษาเรื่องการจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าการจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย สูงที่สุดด้านการจัดหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการกำกับติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา รองลงมาตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ นโยบายด้านการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ที่พัฒนาระบบบริหารและการจัดการศึกษาโดยปรับปรุงโครงสร้างการบริหารการศึกษาตามหลักการของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเน้นการกระจายอำนาจลงสู่ระดับสถานศึกษา ระดมทรัพยากรทางการศึกษาส่งเสริมให้บุคคล องค์กร ชุมชน และ สถาบันต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดหลักสูตรสถานศึกษา เฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการจัดหลักสูตรสถานศึกษา เฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเรื่องความพอประมาณและการใช้จ่ายอย่างประหยัด มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อันดับที่ 2 คือ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น และอันดับสุดท้าย คือ หลักสูตรสถานศึกษา กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เรื่องความ มีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับ สำนัก

นโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2550) ที่ได้กำหนด แนวทางการพัฒนาหลักสูตร คือ สถานศึกษาควรมีการพัฒนา หรือบูรณาการเนื้อหาสาระ ของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอน เฉลี่ยโดยรวมอยู่ใน ระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ใน ระดับมาก โดย จัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิด ความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มี ค่าเฉลี่ย สูงที่สุด อันดับที่ 2 คือ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ปลูกฝังเรื่อง ความมีคุณธรรม โดย ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และอันดับสุดท้าย คือ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการทํา โครงการซึ่งสอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (มติชน: 2550) กล่าวว่า การเรียนการสอน ตาม หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงอาจไม่ประสบความสำเร็จได้ หากปราศจากครู ผู้สอนที่คุณค่า มีความเข้าใจ ในการนำ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ในการจัดการเรียน การสอน และ ด้านการกำกับติดตาม และประเมินผลการ จัดการศึกษา เฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ มาก และเมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดย มี การจัดทำเอกสาร หลักฐานในการวัด และประเมินผลที่ ถูกต้องชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อันดับที่ 2 คือ มีการ กำหนดขั้นตอน ในการกำกับติดตามผลการดำเนินงาน ที่ชัดเจนและอันดับสุดท้าย คือ มีการรายงานผลการ ดำเนินงานให้ผู้ปกครอง และชุมชนทราบอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัย ของ ณรงค์ฤทธิ์ ดอนศรี (2541: บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการบริหารการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน พบ ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอ เพียง ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา มีการปฏิบัติ และ ปัญหาในการปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งด้านการ เตรียมการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการกำกับ ติดตาม ประเมินผล ความต้องการที่สำคัญ ในการ บริหารกิจกรรมการเรียนรู้ ตามโครงการ ควรมีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล อย่างใกล้ชิด และสม่ำเสมอ เมื่อ เปรียบเทียบการจัดการสถานศึกษา ตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานสังกัด กรุงเทพมหานคร ตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า การ จัดหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน

และการกำกับติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา ขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลางและ สถานศึกษาขนาดใหญ่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ พระ ราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งกล่าว ถึง การจัดการเรียนรู้ที่ยอมรับว่าบุคคลหรือผู้เรียนมีความ แตกต่างกัน และทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ดังนั้นในการ จัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครู หรือ ผู้จัดการ เรียนรู้ ควรมีความเชื่อพื้นฐาน อย่างน้อย 3 ประการ คือ เชื่อว่าทุกคน มีความแตกต่างกันเชื่อว่าทุกคนสามารถ เรียนรู้ได้ เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ ทุกเวลาดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงเป็นการจัดบรรยากาศ จัดกิจกรรม จัดสื่อ จัดสถานการณ์ ฯลฯ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ เติบโตตามศักยภาพ ครูจึงมีความจำเป็นที่จะต้องรู้จัก ผู้เรียนครอบคลุมอย่างรอบด้าน และสามารถวิเคราะห์ ข้อมูลเพื่อนำไปเป็นพื้นฐานการออกแบบหรือวางแผน การเรียนรู้ได้สอดคล้องกับผู้เรียน สำหรับในการจัด กิจกรรมหรือออกแบบการเรียนรู้ อาจทำได้หลายวิธีการ และหลายเทคนิค แต่มีข้อควรคำนึงว่า ในการจัดการ เรียนรู้แต่ละครั้ง แต่ละเรื่อง และ โสภณ โสมติ และ อภันตรี โสตะจินดา (2545: 14-17) ได้เสนอแนวทาง การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาชั้น พื้นฐานว่า เนื่องจาก ผู้เรียนแต่ละคนมีธรรมชาติที่ แตกต่างกัน ทั้งด้านวิวุฒิ ภาวะความต้องการ ความ ถนัด ความสนใจ และวิธีการเรียนรู้ รวมทั้งมีการดำเนิน ชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันซึ่งสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าว ล้วนมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งสิ้น และ สุขาดา นันทะไชย (2549) ได้กล่าวว่า สังคมไทยใน ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวางไปตามกระแส โลกภิวัตน์ การศึกษา เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา ดังนั้น การพัฒนาแนวคิด และจิตสำนึก เพื่อนำไปสู่ การ พัฒนาประเทศอย่างสมดุล มั่นคง และยั่งยืน ท่ามกลาง ความเปลี่ยนแปลงรอบด้าน จึงเป็นบทบาทที่สำคัญ ของระบบการศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญา ชี้นำทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนใน ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึง ระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนา และบริหารประเทศให้ดำเนิน ไปในทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อ ให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้น ระบบการศึกษา จึงต้องนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้

ในการจัดการศึกษาให้ได้อย่างเหมาะสม กับสภาพของผู้เรียน และท้องถิ่น

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดการสถานศึกษา ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดหลักสูตรสถานศึกษา คือ การจัดหลักสูตรขาดความต่อเนื่องในแต่ละระดับชั้น ครูไม่เข้าใจหลักสูตรและการสอนแบบบูรณาการ บางกลุ่มสาระเนื้อหาหนักเกินไป จุดมุ่งหมายของหลักสูตรไม่สอดคล้องกับ ความสนใจ และความ ต้องการของนักเรียน ส่วน ปัญหา ด้านการจัดการเรียน การสอน คือ กิจกรรมอื่น ๆ มากเกินไป เช่น โรงเรียนวิถีพุทธ SMART SCHOOL ทำให้การจัดกิจกรรมแต่ละ อย่างทำได้ไม่เต็มที่ ครูทำงานอื่น ๆ นอกเหนือจากหน้าที่ สอน การจัดกิจกรรมไม่เป็นไปตามแผนการจัดการเรียน รู้ ที่กำหนดไว้ครูไม่ให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สาระการเรียนรู้มาก เกินไป ไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ครบถ้วน ครูบางคนไม่ ทำแผนการสอน ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องเนื้อหา และด้านการกำกับติดตาม และประเมินผลการจัดการ ศึกษา คือ การวัดและประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐาน การเรียนรู้ ครูขาดความเข้าใจในเรื่องการวัดผล ที่หลากหลาย ขาดการบันทึกและการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง หลักฐานการวัดและประเมินผล (แบบ ปพ. 1- 9) มี มากเกินไป ซ้ำซ้อน

10. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ด้านการจัดหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ความมีเหตุผลที่มีระดับการปฏิบัติต่ำ ทั้งในข้อกำหนด คุณ ลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนและการจัดทำ มาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น ดังนั้นกรุงเทพมหานคร จึงควรนำผลการวิจัยนี้ไปกำหนดนโยบายให้สถานศึกษา

ขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้พัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาให้สอดคล้องกับแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอ เพียง

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน จัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยการทำโครงการ และการสอนให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้จากสถานการณ์จริง ลงมือปฏิบัติจริง มีระดับการ ปฏิบัติต่ำ ดังนั้นกรุงเทพมหานคร และสถานศึกษาจึง ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สามารถจัดการเรียน การสอนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่าง มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

3. ด้านการกำกับติดตาม และประเมินผลการ จัดการศึกษาจากผลการวิจัย ระดับการปฏิบัติที่ต่ำสุด คือ การรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้ปกครองและชุมชน ทราบอย่างต่อเนื่อง ร่องลงมา คือ การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการกำหนดระยะเวลา ในการกำกับติดตามผลการดำเนินงานที่ชัดเจน ดังนั้น กรุงเทพมหานคร จึงควรนำผลการวิจัยนี้ ไปกำหนด นโยบายให้สถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพ มหานคร สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ครูและบุคลากร เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปใช้ ในการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพ มหานคร ให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเปรียบเทียบ การจัดการสถานศึกษา ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร และ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

2. ควรวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ในการส่งเสริมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวง
ที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษา
ภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ :
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
สำนักผังเมือง. (2547). ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการ
ผังเมือง. กรุงเทพฯ: กองนโยบายและแผนงาน
สำนักผังเมือง. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

บทความ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550, 30 กรกฎาคม).
“การจัดทำหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง
ให้สัมฤทธิ์ผลได้จริง.” มติชนรายสัปดาห์.
หน้า 27.

วิทยานิพนธ์

ณรงค์ฤทธิ์ ดอนศรี. (2541). การศึกษาสภาพปัจจุบัน
ปัญหา และความต้องการในการบริหารการ
จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการ
เศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาบริหาร
การศึกษา. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และ
สังคมแห่งชาติ. (2548). เศรษฐกิจพอเพียง
คืออะไร?. สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2551,
จาก <http://www.sufficiencyeconomy.org/>